

Veel te goed voor gewone mensen

India | Anno 2014

Zondag 6 april | Delhi – Darjeeling 2
Maandag 7 april | Darjeeling 5
Dinsdag 8 april | Darjeeling 15

Zondag 6 april | Delhi – Darjeeling

Boven Delhi is de zon zich om acht uur 's morgens al flink aan het opmaken voor een nieuw rondje bakken en braden. De schaarse wolkjes die het firmament bevolken, zullen haar dat niet beletten. Maar een spetterend blauwe lucht zal dat niet geven. De smog van de miljoenenstad zal daar een stokje voor steken.

West-Bengalen, de volkrijke staat net ten zuiden van Sikkim, is vandaag onze bestemming. Meer bepaald Bagdogra, de belangrijkste luchthaven in de flinterdunne corridor van Siliguri, waar India zich nog net tussen Nepal en Bangladesh wurmt. Van Bagdogra gaat het vervolgens per jeep pal noordwaarts, richting Darjeeling en Sikkim.

Iets meer dan anderhalf uur vliegen is het, vooraleer rijstvelden en moestuintjes het

vruchtbare West-Bengalen aankondigen. In het zonnige en warme Bagdogra wijst de thermometer op het middaguur 32 °C aan. Het tijdsverschil met België bedraagt nog steeds 3½ uur. Het luchthavenrestaurant schotelt ons vertrouwde gerechten uit de Kantonese keuken voor – kippensoep, babi panggang, bami, nasi. Dat maakt het water tussen de Europese en de Indiase keuken wat minder diep.

Op de parking heeft onze toeverlaat voor de komende zeven dagen reeds zijn opwachting gemaakt. Kabir, zo blijkt hij te heten. Getaande huid, de haren naar achteren gekamd en in een dot samengeknoopt, zilveren oorbellen in beide oren – Kabir is van Nepalese origine, zoveel is duidelijk. Overdreven spraakzaam is hij nog niet, maar met wat aanporren zal daar verandering in komen.

Vier chauffeurs heeft hij mee, drie Tibetanen en één hindoe. Buiten staan vier Innova's klaar – geen jeeps, maar comfortabele Toyota-MPV's.

---

*Overdag zouden ze het verkeer
behoorlijk in de soep doen lopen
op dit smalle baantje*

Resoluut zetten we koers richting bergen. Snel ontpopt Sanghi zich tot een vinnige chauffeur, zonder zich op roekeloze uitspattingen te laten betrappen. Vooraan in de twintig is hij, en van Tibetaanse origine. Vanzelfsprekend koestert hij een foto van de dalai lama op zijn dashboard.

Lang laten de theeplantages niet op zich wachten. Zeeën van groen golven over de

heuvels. De struiken zijn netjes op plukhoogte gesnoeid. Assamthee is dit, een laaglandthee. Inferieure kwaliteit, relateert Kabir. Voor het betere werk moet je ongeveer 600 m hoger op zijn.

Waar de *hills*, de uitlopers van de Himalaya, zich aankondigen, wacht ons de toll plaza van Rohini. Vorig jaar is de *National Highway 110* immers opnieuw aangelegd. Om dat te bekostigen wil de overheid een graantje meepikken van het passerend verkeer.

Het moet gezegd, het zwarte asfaltlint dat de nevelige bergen in klimt, is van uitstekende kwaliteit. Vlot laveert Sanghi zijn Innova langs onvoorspelbare bochten tegen de steile helling omhoog. Bussen of trucks vallen er niet te bespeuren. Vaak is het asfalt niet

meer dan één rijstrook breed. Trucks die Darjeeling bevoorraden, moeten dat 's nachts doen. Overdag zouden ze het verkeer behoorlijk in de soep doen lopen op dit smalle baantje.

In een [haarspeldbocht](#) gunt Kabir ons en de chauffeurs een korte stop. We zitten zo'n 1

300 m hoog en genieten van het landschap aan onze voeten – de heuvels, de theevelde, het grillig kronkelende asfaltlint.

Even voor drie bereiken we [Kurseong](#), een langgerekte strook lintbebouwing op een hoogte van 1 458 m. Huizen torenen boven elkaar uit tegen de steile hellingen. In het stadje heerst een gezellige zondagsdrukte, *locals* en toeristen flaneren langs de winkels, de straat is van iedereen. In de Tourist Lodge kunnen we voor de noodwendigheden terecht waarmee reizigers zoal geplaagd worden.

Ondertussen heeft ons het smalspoor van de Darjeeling Himalayan Railway vervoegd en slingert het zich nu eens links, dan weer rechts van de

weg omhoog. Deze DHR is meer dan een curiosum – sedert 1999 wordt hij tot het wereldgoed gerekend. Tussen 1879 en 1881 slaagden de Britten er in om over een afstand van 86 km een hoogteverschil van 2 000 m te overwinnen. Zes uur en een half vergt de rit van Siliguri naar Darjeeling.

Tegenwoordig zijn het hoofdzakelijk toeristen die zich voor deze trip melden. Heuse stoomlocomotieven worden ingezet om de belevenis zo authentiek mogelijk te maken. Puffend komt een trein ons in [Ghoom](#) tegemoet. Een speelgoedtrein lijkt het wel, want op het smalspoor valt alles wat kleiner uit.

Ooit ging Ghoom er zelfs prat op het hoogste treinstation ter

wereld in huis te hebben. Maar met die eer zijn de Chinezen gaan lopen toen ze in Lhasa, de Tibetaanse hoofdstad, in 2006 een fonkelnieuw [TGV-station](#) openden.

Van een vlekkeloos asfaltlint is ondertussen geen sprake meer. De kwaliteit van het weg-

dek presenteert zich in uiteenlopende gradaties van slecht. Op de koop toe begint het te regenen.

Darjeeling kondigt zich aan als een heksenketel die als een gigantische pannenkoek over de steile hellingen gekwakt is. Honderdduizend mensen leven hier op een gemiddelde hoogte van 2 134 m. Overal waar je kijkt, lijken de huizen op elkaar gestapeld als de treden van een gigantische trap, soms in duizelingwekkende proporties. Ook al wonen hier Indiërs, de stad is op en top Brits. Alleen al die naam – Darjeeling. Een Britse verbastering is dat van *Dorje Ling*, wat *Plaats van de Donder* betekent.

In de buitenwijken staat één van de speelgoedtreintjes vertrekkensklaar. We reppen ons om er bij te zijn als hij zich in een walm van witte en pekwarte wolken op gang trekt.

Een heksenketel die als een gigantische pannenkoek over de steile hellingen gekwakt is

---

Het regent nog steeds lichtjes als we het domein van *The New Elgin* binnen rijden. De twee hagelwitte *lhasa apso's* in de tuin storen zich niet aan onze drukte. Zulke honden

van Tibetaanse origine blijken een handelsmerk van de hotelketen te zijn.

In 1887 besloot de maharadja van Cooch Bihar zichzelf met dit stulpje als zomerresidentie te verwennen. Pas in 1930 kreeg het zijn huidige hotelfunctie. Met de houten vloeren en trappen, de antieke meubels, de somptueuze zetels, de schaaktafels, de leeszaal, de zwart-witfoto's uit een ver verleden wanen we ons meteen 19e-eeuwse kolonialen. In de achtergrond begroeten de Beatles ons zachtjes met *Do you want to know a secret?* – Britser kan het niet.

Voor morgen wordt mooi weer in het vooruitzicht gesteld. Maar goed ook, want Kabir zal ons in alle vroegte uit bed lichten om ons van een verbluffend spektakel te laten genieten – de 8 586 m hoge Kanchenjunga die door de eerste stralen van de ochtendzons in een roze gloed gezet wordt. De derde hoogste berg ter wereld is dat, na de Mount Everest en de K2. Tot 1852 werd hij zelfs voor de hoogste berg ter wereld gehouden.

Van het vooruitzicht op dat spektakel krijgen we een warm gevoel. Of is het van de warmwaterkruik in ons bed?

[Top](#)

Maandag 7 april | Darjeeling

Ontiegelijk vroeg – om kwart voor vier – zitten we paraat in onze jeeps. In het holst van de nacht levert dat al meteen een verkeersopstopping, want alle jeeps van Darjeeling willen precies dezelfde richting uit. Een mierzerige regen dwarrelt neer, dat voorspelt weinig goeds voor de zichtbaarheid straks.

Dwars door Darjeeling en Ghoom rijden we terug zuidwaarts. Een bareel over de weg is voor Kabir het signaal om tickets te kopen. Via een onverharde weg gaat het nu omhoog tot we bij een bizar gebouw en een telecommunicatietoren met een indrukwekkend aantal schotelantennes belanden. [Tiger Hill](#) is dit, op 11 km van Darjeeling. Met 2 590 m is het de hoogste berg van de directe omgeving. En de koudste, als u het ons vraagt.

Even voor half vijf staan we met z'n allen onder een afdak bibberend de duisternis in te staren. Straks zal in het oosten de zon opgaan, legt Kabir uit, terwijl hij naar rechts wijst. Dan zullen we recht voor ons in het noorden de [Lhotse](#), de [Makalu](#), de [Mount Everest](#) en de [Kanchenjunga](#) zien. Vier van de vijf hoogste bergen ter wereld zijn dat – alleen de [K2](#) ontbreekt.

Maar nevels is voorlopig alles wat we zien. Nevels die op tijd en stond spookachtig verlicht worden door de koplampen van steeds nieuwe jeeps. Heel even drijven de wolken wat uiteen, we vangen zowaar een glimp op van een silhouet van een heuvel. Enkele vrouwen prijzen onvermoeibaar hun koopwaar aan – Coffee! Coffee! Coffee! Coffee! In het mekka van de thee moet je daar lef voor hebben.

Gestaag blijven beneden in de verte koplampen opduiken in de mist. Straks wordt dit nog de grootste concentratie aan jeeps van het Indische subcontinent. Dat al die voertuigen op deze heuvel een plekje vinden, lijkt schier ondenkbaar. Wellicht moesten we daarom zo vroeg opstaan – om de meute voor te zijn.

In het mekka van de thee moet je daar lef voor hebben

Wie zich niet laat zien, is de Kanchenjunga. Wie evenmin van de partij is, is de zon. Maar licht wordt het wel. In het ochtendgloren wordt gaandeweg duidelijk dat Tiger Hill door witte nevels omsloten is en dat die van geen wijken willen weten.

Om kwart voor zes blaast Kabir de aftocht.

Sanghi start de motor en legt hem enkele tientallen meters verder weeral stil. De chaos op de heuvel is zo mogelijk nog groter dan we konden bevroeden. Bumper tegen bumper zoeken honderden jeeps zich vruchteloos een weg naar beneden. Duizenden gebedsvlaggen wapperen laag over de roerloze voertuigen en geven de janboel een feestelijk karakter. Twee jeeps willen mordicus naar boven tegen de stroom in en leggen zo de ganse heuvel lam. Het vergt weinig verbeelding om te vermoeden dat dit soort taferelen zich hier elke ochtend afspeelt.

Een half uur later slagen we er dan toch om in het nabijgelegen klooster van [Yiga Choling](#) in Ghoom te bereiken. Pas van 1850 dateert het, gewijd aan Maitreya. De toekomstige Boeddha is dat, over pakweg 1 500 jaar hij de scepter van de huidige Boeddha overnemen.

Tiger Hill

Dagelijkse file op Tiger Hill

Meteen acht Kabir het ogenblik aangebroken voor onze eerste kennismaking met het boeddhisme. De stille knaap ontpopt zich meteen tot een praatvaar met een eigenzinnige exegese en voert ons mee op een virtuele tocht naar het zuiden van Nepal, naar het Lumbini van de zesde eeuw voor Christus. Een zekere Siddhartha Gautama kwam daar toen ter wereld en dat ging met nogal wat *special effects* gepaard – het lichaam van zijn moeder verliet hij via haar oksel, onmiddellijk na zijn geboorte zette hij zeven stappen, waaruit prompt zeven lotusbloemen ontsproten.

Ondanks zijn welstand hield de knaap van koninklijke bloede het hoofd koel en leefde zeer eenvoudig. Op zestien jaar huwde hij en kreeg een zoon, Rahula.

Maar toen hij op zekere dag ging mediteren, veroorzaakte dat zulke vibraties in het universum dat de aandacht van de hindogoden Brahma en Visjoe getrokken werd. Samen trokken ze in de gedaante van twee herten op onderzoek uit. Vandaar dat nog steeds twee herten de poort van elk boeddhistisch klooster sieren – een verwijzing naar de twee beschermgoden van de Boeddha, aldus Kabir. Dat is eens een andere invalshoek dan de klassieke interpretatie, waarbij de herten verwijzen naar

het hertenpark waar de Boeddha zijn eerste preek hield.

Negentwintig was Siddhartha toen hij met de natuur ging praten, zet Kabir zijn origineel

Ghoom – Yiga Choling

betoog voort. Daar kwam Siddhartha in contact met een arme, een zieke, een oude en een dode medemens. Waarom moet de

mens zo lijden, was zijn voor de hand liggende verzuchting. Hij doorliep zijn meditatie in zeven stadia en bereikte uiteindelijk verlichting onder een *bodhiboom* in het In-

diase Bodh Gaya.

Voortaan zou Siddhartha Gautama de Boeddha genoemd worden, de Verlichte. Zijn leer is een reactie tegen het brahmanisme, waar

het strikt naleven van rituelen de hoofdkommernis geworden was. Het boeddhisme leert ons dat we ons moeten bevrijden uit de kringloop van wedergeboorte, om zo nooit meer te hoeven lijden.

In beginsel mag het boeddhisme vrij eenvoudig lijken, wat de Tibetanen er achteraf van gemaakt hebben, is dat allerminst

---

Aanvankelijk verspreidt de leer zich vrij traag. Met Goeroe Rinpoche, de *Kostbare Meester*, komt daar vanaf de achtste eeuw verandering in. Naar verluidt werd deze heilige man uit een lotusbloem geboren – vandaar zijn naam Padmasambhava, de *Lotusgeborene*. Helemaal in zijn eentje heeft hij de introductie van het boeddhisme zowel in Tibet als in Bhutan een flinke boost gegeven.

In beginsel mag het boeddhisme vrij eenvoudig lijken, wat de Tibetanen er achteraf van gemaakt hebben, is dat allerminst. Hun variant, het *vajrayana*, ook wel *lamaïsme* genoemd, is in feite een mix tussen eenvoudig boeddhisme en *tantrisme*, aldus Kabir. Bovendien hebben ze zich gaandeweg in vier grote scho-

len opgesplitst die uiteraard over futiele spitsvondigheden grondig van mening verschillen.

Het best bekend in het westen zijn de *gelug* of de *geelkappen*. Hun faam hebben ze aan het charisma van hun geestelijke leider te danken, de dalai lama. Nummer 14 is hij in een lange rij van reïncarnaties van Avalokiteshvara, de bodhisattva van het mededogen. Bodhisattva's zijn dan weer een soort heiligen in het boeddhisme – wezens die verlichting kunnen bereiken, maar in plaats daarvan zich beijveren om anderen bij te staan op het pad naar verlichting.

Sedertdien heeft niemand ooit nog wat van hen gehoord

Ook de tweede in de hiërarchie van de gelug, de panchen lama, is in het westen niet geheel onbekend. Het probleem is echter dat niemand weet waar hij zich ophoudt. Want toen de dalai lama op 14 mei 1995 bekend maakte dat de piepjonge Gedhun Choekyi Nyima als 11e reïncarnatie van Amitabha herkend was, gingen in Beijing enkele alarmbellen aan het rinkelen. De politie werd er op uitgestuurd

om de kersverse panchen lama en zijn ouders op te pikken. Sedertdien heeft niemand ooit nog wat van hen gehoord.

Dan zijn er de *kagyü*, een tweede boeddhistische school. Van hun geestelijke leider, de karmapa, oftewel de reïncarnatie van Goeroe Rinpoche, is in het westen veel minder geweten. Bovendien, zo houdt Kabir ons voor, gaat het hier om de *karma kagyü*. Niet te verwarren dus met de *drukpa kagyü* die het in Bhutan voor het zeggen hebben. De karma kagyü en de drukpa kagyü zijn het er

grondig over eens dat ze het met elkaar oneens zijn. En wij zijn het er over eens dat we stilaan het noorden kwijt zijn.

Terug naar de karmapa. Nummer 16 overleed in 1981. Lang leve nummer 17, zou je dan zeggen. Maar er kwam een kink in de kabel. Een zekere Trinley Thaye Dorje meende dat hij de nieuwe incarnatie van Goeroe Rinpoche en dus de nieuwe karmapa was. Maar ook een zekere Ogyen Trinley Dorje schoof zichzelf in alle bescheidenheid naar voren.

Wijze monniken bogen zich over het probleem. Voortschrijdend inzicht leidde tot het

Drievoudige prostratie bij het betreden van de gebedshal

besluit dat de ene kandidaat het lichaam en de andere de geest van de karmapa incarneert. En de Chinezen zouden de Chinezen niet zijn als ze geen derde incarnatie hadden klaar staan – de spraak van de karmapa.

In juli 1992 werd de dalai lama dan maar om zijn mening gevraagd. Voor hem was er geen twijfel – Ogyen Trinley Dorje was zijn favoriet. In 2000 slaagde deze er in Tibet te ontvluchten en in Dharamsala de dalai lama te vervoegen.

Ondertussen heeft de dalai lama bekendgemaakt dat hij zelf niet meer gereïncarneerd wil worden, aldus Kabir. Een opvolger hoeft voor hem dus niet te zoeken. Dat maakt de controverse rond de karmapa er alleen maar groter op. Want wie weet, erft de karmapa na de dood van de dalai lama diens moreel gezag over de boeddhistische wereld en daar is zelfs een karmapa niet ongevoelig voor.

Genoeg gepraat, we willen zo'n klooster ook weleens van binnen zien. Samen met ons betreedt een vrouw de gebedshal. Prompt gaat

Maitreya

pantheon valt dit nog te behappen – *tantrisme voor dummies*, als het ware. Centraal staat een meer dan levensgroot beeld van Maitreya – per slot van rekening is het klooster aan hem gewijd. Zijn voorgangers, de Boeddha's van het heden en het verleden, vergezellen hem.

Aan weerszijden worden de heilige boeken van de Tibetaanse canon in gele kasten

achter glas bewaard. Links de Kangyur, de woorden van de Boeddha himself. Rechts de Tengyur, commentaren van wijze mannen op de Kangyur.

Ook Avalokiteshvara en Manjushri zijn van de partij. Avalokiteshvara is de bodhisattva van het mededogen, bij Manjushri kan je terecht voor wijsheid. Wat heiligen zijn voor het katholicisme, zijn bodhisattva's voor het boeddhisme.

Beeltenis van de dalai lama

ze tot prosternatie over – drie keer werpt ze zich plat op de vloer, tussendoor rechtstaand met de handen achtereenvolgens boven haar hoofd, ter hoogte van haar keel en ter hoogte van haar borst gevouwen. Haar lichaam, spraak en geest moeten zoals die van de Boeddha worden, geeft ze daarmee te kennen.

De gebedshal ziet er vrij eenvoudig uit. Als eerste kennismaking met het boeddhistische

Woeste god in mystieke vereniging (yab-yum) met zijn shakti (vrouwelijke kracht)

Prominent staat een grote foto van een guldig lachende dalai lama op een stoel opgesteld. Zijn aanwezigheid is symbolisch, maar daarom niet minder geapprecieerd. En uiteraard mag Padmasambhava, de eerste grote bekeerder, evenmin ontbreken.

Een opzichtige figuur in schreeuwerige kleuren boven de deur trekt onze aandacht. Een woeste god is er in een innige omhelzing met zijn *shakti* afgebeeld, zijn vrouwelijke kracht.

Ghanta (rituele bel) en vajra (rituele scepter)

Darjeeling – Station

Darjeeling Himalayan Railway

Groentemarktje

Een yab-yum is dit, het lijkt wel een explosie van seksueel genot – westerse bordelen namen gretig de naam over. Maar de afwezige blik van de partners laat er geen twijfel over bestaan. Hier is het niet om seksueel genot of zelfs maar om procreatie te doen. Hier gaat het om de energie die vrijkomt bij de mystieke vereniging van tegengestelden – het mannelijke mededogen en de vrouwelijke wijsheid. Beide zijn noodzakelijk voor verlichting.

Half acht in de ochtend is het, als we naar het hotel terugkeren. Vaak stapsgewijs, want in

een stad die tegen een berghelling is geplakt, is ruimtelijke ordening een geintje. Kinderen in uniform haasten zich langzaam naar hun school. Vrachtwagens zakken af naar de vlakte om er een nieuwe lading op te halen. In het [station](#) gaan pendelaars aan boord van één van de stoomtreintjes.

Met een halve werkdag achter de rug hebben we ons ontbijt verdiend. Van uit het hotel kijken we neer op de speelplaats van [Saint-Roberts](#). Een katholieke school is dat, waar Kabir zijn broek versleten heeft – ook al kan je hem geen katholiek noemen. Leerlingen van

Schoolgaande jeugd

Tibetan Refugee Self Help Center – Woldraad spinnen

Schrijnwerker

Tapijt knopen

10 tot 18 jaar lopen er school. Met meer dan duizend zijn ze, de school staat dan ook hoog aangeschreven. Pedagogisch comfort betekent hier dat de klassen minimaal 35 leerlingen tellen, maximaal 50. Even na negen verenigen die duizend stemmen zich tot gezangen die tot ver buiten de school te horen

zijn. Elke dag is dat zo, bij het begin van de lessen.

Een extreem hobbelige weg brengt ons naar het [Tibetan Refugee Self Help Centre](#). Dat centrum ontstond ten tijde van de Tibetaanse diaspora in 1959, toen de Chinezen in Tibet zo'n 5 000 kloosters verwoestten en

hun leiders gevangen namen, aldus Kabir. Vijf vluchtelingen streken op deze plek neer, omdat ze een bijzondere betekenis voor hen had – tijdens zijn ballingschap van 1910 tot 1912 had de 13e dalai lama hier ook al vertoefd.

Tegenwoordig hebben ruim 400 Tibetanen er hun vaste stek. Ze gaan er prat op in hun eigen onderhoud te voorzien, ook al is dat niet altijd even

gemakkelijk. Enkele vrouwen zijn op ambachtelijke wijze wol aan het verwerken. Met een kaarde ontrafelen ze de vezels van de wol om deze vervolgens tot een draad te spinnen. Kleurrijke bollen wol liggen in de *Woollen Yarn Stock* gestapeld. Een poster herinnert de bezoeker aan het lot van de 11e panchen lama. Ook illustere lieden zoals Indira Gandhi, Jawaharlal Nehru en gewezen koningin Anne Marie van Griekenland hebben de plek met een bezoek vereerd, zo blijkt uit enkele foto's.

Al breekt de zon soms door de wolken, de vallei blijft in nevelen gevat. Een flinke klim te voet brengt ons bij de ingang van het [Padmaia Naidu Himalayan Zoological Center](#). De hoogst gelegen zoo van India

is dit, 2 300 m boven de zeespiegel. Ze specialiseren zich dan ook in de fauna van het hooggebergte, met speciale kweekprogramma's voor de rode panda, de sneeuwpanter en de himalayawolf.

Meteen worden we door een Aziatische

Woollen Yarn Stock

Schoolgaande jeugd

zwarte beer begroet, met de typische V-vormige witte plek op zijn borst. Maar het is het *Himalayan Mountaineering Institute* waar Kabir onze aandacht voor vraagt. Dat de Nieuw-Zeelander Edmund Hillary en zijn sherpa Tenzing Norgay in 1953 als eersten de top van de Mount Everest bereikten, is genoegzaam bekend. Minder geweten is het feit dat reeds in 1924 de Brit George Mallory een poging ondernam om de berg als eerste te beklimmen. Of hij de top bereikte, zal eeuwig een raadsel blijven, want hij en zijn metgezel overleefden de expeditie niet. Pas in 1999 werd zijn lichaam op de North Face teruggevonden.

---

*Of hij de top bereikte,
zal eeuwig een raadsel blijven*

Na hun exploit vestigde sherpa Tenzing zich in Darjeeling, waar hij in 1954 het Himalayan

Himalayan Mountaineering Institute –
Standbeeld en cenotaaf van Tenzing Norgay

Mountaineering Institute oprichtte. Hij zou er in 1986 gecremeerd worden. Zijn zwarte cenotaaf en zijn standbeeld hebben een prominente plaats gekregen voor de ingang van het museum.

Een reusachtig reliëfmodel van de Himalaya en het Tibetaans plateau domineert de benedenverdieping van het museum. Materiaal van bergbeklimmers is er uitgesteld, we maken kennis met de cultuur van de bergvolkeren, enkele opgezette dieren passeren de revue.

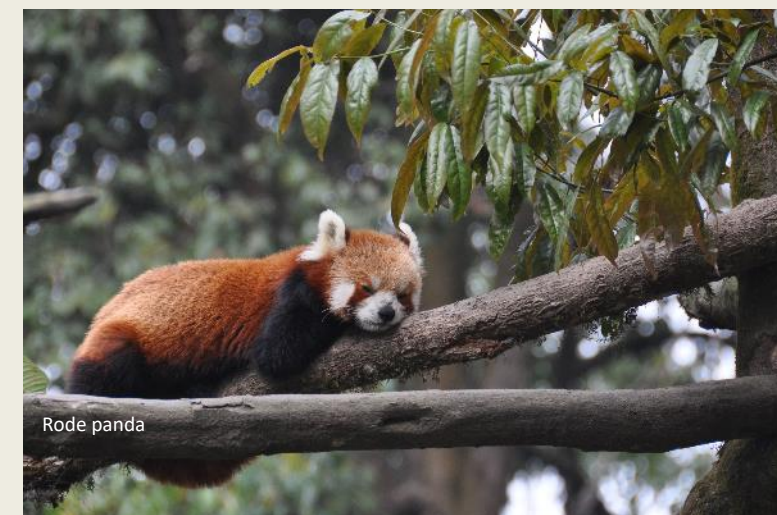
De verdieping is volledig aan de moeizame verovering van de Everest gewijd. Mallory's fatale expeditie komt uitgebreid aan bod, evenals de vondst van zijn lijk. Met inbegrip van de macabere foto waarmee de Australische *Herald Sun on Sunday* op 9 mei 1999 op zijn voorpagina meende te moeten uitpak-

Padmaia Naidu Himalayan
Zoological Center – Zwarte beer

Indische muntjak

Rode panda

Panter

Zwarte panter

Sneeuwpanter

ken. De broek die Mallory tijdens zijn expeditie droeg, merkte de vinder niet zonder verbazing op, bleek dunner dan de broek die je in Engeland op een doorsnee winterdag draagt.

Naar enige referentie aan Edmund Hillary is het hier echter vergeefs zoeken. Alle aandacht gaat uit naar Tenzing Norgay. Wie van beiden op 29 mei 1953 als eerste boven was, blijft voer voor speculatie.

Zijn broek bleek dunner dan de broek die je in Engeland op een doorsnee winterdag draagt

---

Wolken houden de vallei nog steeds nevelig, terwijl we door de zoo afzakken en met zijn bewoners kennismaken. Zoals het grote sambarhert, dat rustig naar de bezoekers ligt

Bengaalse tijger

te staren. Of de Indische muntjak, die de oudste hertensoort ter wereld zou zijn. Zijn bijnaam blaffend hert dankt hij aan het geluid dat hij maakt als hij alarm slaat.

Goed vertegenwoordigd zijn de panthers. Een panther doodt zowat alles wat hij te pakken kan krijgen, zo lezen we – vee, herten, apen, knaagdieren, stekelvarkens... De zwarte panther is een klassiek voorbeeld van melanisme, waarbij het overheersende zwarte pigment de normale kleuren van de vacht onderdrukt – het tegenovergestelde dus van albinisme. De nevelpanther onderscheidt zich door de grote, onregelmatig gevormde grijze vlekken op zijn vacht. Het is de behendigste klimmer van alle katachtigen.

Maar het is de prachtige sneeuwpanter die de show steelt. Boomloze berghegelingen boven 3 000 m vormen zijn favoriet jachtterrein. Zijn grijze, zwartgekleurde vacht geeft

Moeraskat

hem daar een perfecte camouflage. Weinigen is het gegund om er in het wild meer dan een glimp van op te vangen. Toch is de diersoort bedreigd – zijn prachtige pels is immers zeer gegeerd. Naar schatting overleven amper 2 500 exemplaren in de vrije natuur.

Enkele himalayawolven liggen rustig te slapen. Ook een Bengaalse tijger ligt languit op zijn rug in het gras. Van deze koningstijger overleven iets meer dan 2 000 exemplaren in

het wild. Dat maakt er een bedreigde diersoort van. Toch is dit nog altijd de talrijkste ondersoort van de tijgers.

Bamboe is het favoriete kostje van de rode panda. Dat heeft hij met zijn meer beroemde grote broer, de reuzenpanda, gemeen. Je zal hem vooral in gematigde bergwouden tussen 1 800 en 4 000 m. De moeraskat daarentegen durft zich in de buurt van mensen te wagen. Deze grote kat jaagt op knaagdieren, hazen, vogels en reptielen, maar waagt zich ook in het water om een vis te verschalken.

Ondertussen blijkt Darjeeling in de ban van een verkiezingsmeeting. Op 17 april wordt hier gestemd. In de grootste democratie ter wereld vinden de verkiezingen immers in gespreide slagorde plaats. Meer bepaald in negen fasen gespreid over een periode van één maand. De straten zijn zo mogelijk nog drukker dan gewoonlijk. Opgewonden stemmen

van politici schallen door de luidsprekers. Slechts drie kilometer scheiden ons van het hotel, we doen er ruim een half uur over.

Na de middag trekt Kabir er te voet met ons op uit. Vrij dicht bij het hotel liggen de grote concertzaal en de anglicaanse [Sint-Andreaskerk](#) uit 1843. Maar het is [Observatory Hill](#) waar we de schreden naar richten. Zowel voor boeddhisten als voor hindoes heeft deze heuvel een bijzondere betekenis. Boeddhisten herinneren zich dat hier ooit het Dorje Ling-klooster stond waaraan Darjeeling zijn naam ontleent. Hindoes daarentegen vereren er hun oppergod Shiva in de grottempel van Mahakala.

Duizenden, zo niet tienduizenden kleurrijke wimpels wapperen boven onze hoofden terwijl we de trappen beklimmen. *Lungta's* zijn dit, gebedsvlaggen bedrukt met enkele mantra's en de afbeelding van een sterk paard.

Elke gebedsvlag is in één van vijf kleuren uitgevoerd, die steeds opnieuw in dezelfde volgorde hernomen worden – blauw, wit, rood, groen en geel. Ze symboliseren de naturelementen, respectievelijk de hemel, de lucht, het vuur, het water en de aarde. Bij elke beweging van de gebedsvlag stijgen gebeden op naar de goden. Dat betekent voorspoed voor wie de wimpels ophing, diens familie, vrienden, kennissen en zelfs diens vijanden.

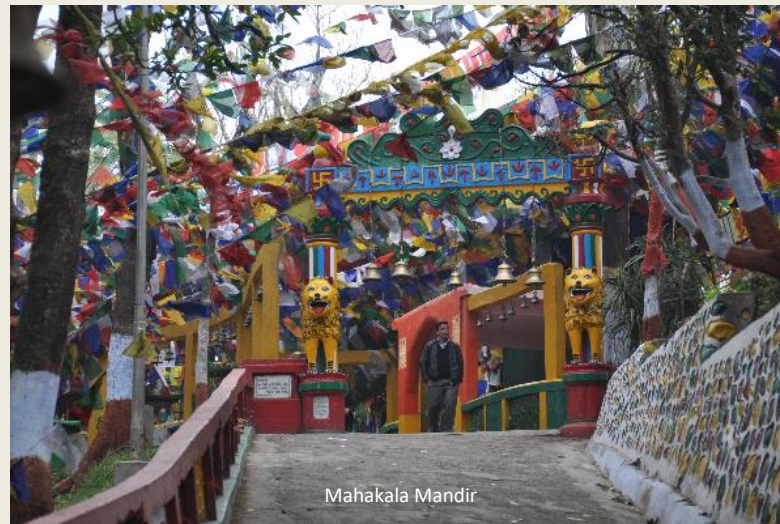
*Om haar wat af te koelen
hebben ze rond haar Hals
een krans met citroenen gehangen*

Een kleine tempel is aan de hindogodin Kali gewijd. Een woeste godin is dat, met haar valt niet te spotten. Maar ze hebben er wat op gevonden om haar bij voorbaat wat af te

Observatory Hill – Trap met lungta's (gebedsvlaggen)

Mahakala Mandir

Chowrasta

Golden Tips Teas – 7 superieure theevariëteiten

The Mall

koelen: rond haar hals hangt een krans met citroenen.

In *Mahakala Mandir*, de tempel in de grot, leven boeddhisme en hindoeïsme vreedzaam samen. Beelden van de Boeddha en van Goeroe Rinpoche staan er zij aan zij met *lingams* die de hindoegod Shiva voorstellen, en een beeld van diens rijdier Nandi.

We zakken af naar [Chowrasta](#), de Mall van Darjeeling, het kloppend hart van de stad. Prompt loodst Kabir ons het theehuis van Golden Tips Teas binnen. Want Darjeeling

bezoeken zonder met haar superieure theevariëteiten kennis te maken, is heiligschennis.

Voor een anticlimax zorgt de witte thee, een toproduct van het huis

De kwaliteit van thee hangt onder meer van het ogenblik van plukken af, zo vernemen we. De eerste pluk vindt plaats tussen maart en mei, de tweede tussen juni en augustus, de derde tussen september en november – *first flush, second flush, autumnal flush*. Het is de eerste pluk die meteen ook de beste thee oplevert.

Het ene theeblaadje is het andere niet, uiteraard. Kwaliteitslabels stellen daarom orde op zaken. Voor de exclusieve zwarte thee varieert de kwaliteit van *Orange Pekoe* (OP) tot *Super Fine Tippy Golden Flowery Orange Pekoe* (SFTGFOP). Kwatongen noemen FTGFOP weleens schertsend *Far too good for ordinary people* – *Veel te goed voor gewone mensen*.

Genoeg theorie, over naar de praktijk. De proeverij kan beginnen. Een zwarte thee van de eerste pluk kan ons niet echt bekoren. Twee varianten van de tweede pluk worden beter onthaald; ze hebben wat meer smaak en zijn iets zoeter. Thee van de derde pluk blijkt dan weer bitter te smaken, terwijl de

groene thee en de *oolong* best te pruimen vallen. Voor een ware anticlimax zorgt de witte thee, een toproduct van het huis – we ervaren amper smaak, maar voor 100 gram leg je 25 euro neer.

Als gesjeesde theekenner kuieren we verder langs The Mall en belanden bij de geldwisseelaar die Kabir in het verschieft gesteld had. Vingervlug en zonder paperasserie worden de transacties beklonken – 78 roepies voor één euro.

[Top](#)

Dinsdag 8 april | Darjeeling

Beneden in de vallei houden lage wolken hardnekkig stand, maar hogerop baadt The New Elgin reeds in het zonlicht. Het mekka van de thee verlaten zonder van dichtbij een theeplantage aanschouwd te hebben, is ongerijmd – zelfs voor thee-analfabeten zoals wij. Dus zakken we gedwee langs de hellingen naar *Puttabong Tukvar Tea Estate* af, iets ten noorden van Darjeeling.

Eindeloos kronkelt de hobbelige *Lebong Cart Road* naar beneden, tot we plots te midden

van zonovergoten theeplantages belanden met in de achtergrond een heilig landschap. Op de steile hellingen zijn theepluksters vlijtig aan de slag. Dit moet de eerste pluk zijn, zoveel hebben we er toch nog van begrepen. Voorzichtig plukken ze de rijpe blaadjes van de struiken. De tere blaadjes niet schenden, daar komt het immers op aan. Op hun rug hangt een gevlochten mand aan een riem die over hun voorhoofd gespannen is.

Lebong Cart Road tussen theeplantages

Theepluksters aan het werk

Wat later rijden we het domein van *Jay Shree Tea & Industries* binnen. Trots pakken ze er met hun slogan uit – *None before us (1852)*. Want niemand deed het hen voor, ze waren de allereersten om hier thee te verbouwen. Dat heeft hun geen windeieren gelegd – tegenwoordig brengt het domein van 474 hectaren jaarlijks 245 ton op.

Eertijds maakte Darjeeling deel uit van het meer noordelijk gelegen koninkrijk Sikkim. Dat dankte zijn welvaart aan het feit dat het

op de zijderoute lag, legt Kabir uit. Calcutta was toen de hoofdstad van Brits-Indië, maar voor de Britten was de vochtige zomerse hitte er ondraaglijk. Begrijpelijk dat ze in noordelijke richting keken voor afkoeling. Reeds in 1828 werd de omgeving van Darjeeling een eerste maal verkend. Niet alleen als zomerverblijf en sanatorium bleek de plek uiterst geschikt te zijn, ook voor het verbouwen van thee had ze heel wat troeven in huis.

Theepluksters aan het werk

Toen de Nepalezen hun begerig oog op het welvarende Sikkim lieten vallen, was dat voor de Britten dan ook een godsgeschenk. De koning van Sikkim riep de Britten ter hulp. Die slaagden er in de Nepalezen af te houden, maar uiteraard was daar een prijs aan verbonden. Sikkim moest afstand doen van Darjeeling, vanaf 1835 maakte het gebied deel uit van het Britse rijk.

Hectaren bos moest gerooid worden, maar in 1848 was het dan zo ver. De experimenten met thee gingen van start. Drie tot vier jaar later was de conclusie zonnklaar – warmte,

hoogte en vochtigheid waren ideaal voor het verbouwen van thee. Gaandeweg zou de naam Darjeeling uitgroeien tot een synoniem van thee.

Zo ontstond de smeltkroes van volkeren die Darjeeling vandaag is

---

Om al die thee naar de bewoonde wereld te vershippen, had je degelijk transport nodig. In 1879 werd dan ook een aanvang genomen met de bouw van de fameuze *Darjeeling Himalaya Railway*. Veel werkvolk was daar

voor nodig en dat werd tot ver over de grenzen gerekruteerd – Nepalezen, Bhutanezen, *Lepcha's* uit Sikkim. Zo ontstond de smeltkroes van volkeren die Darjeeling vandaag is. Ook Kabirs voorouders zijn in die tijd van Nepal naar Darjeeling gemigreerd.

Tegenwoordig leeft ongeveer 60 % van de lokale bevolking van de thee. Voor het overige genereert vooral toerisme veel tewerkstelling. En onderwijs. Dat laatste is een erfenis van de koloniale tijd. Veel scholen stammen immers uit die tijd en zijn nog steeds zeer hoog aangeschreven. Zelfs uit het buitenland

komen kinderen op internaat om hier onderwijs te volgen.

Maar ons is het om de thee te doen, en daar weet Kabir alles van. Of toch bijna. Het zijn uitsluitend vrouwen die thee plukken, legt hij uit, omdat zij meer geduld en precisie aan de dag leggen dan mannen – een uitspraak die op gemengde gevoelens onthaald wordt. Om 8 u. 's morgens gaan ze aan de slag. Zodra ze 6 tot 7 kg geplukt hebben, zit hun dagtaak er op. Als loon krijgen ze dan 90 roepies – iets meer dan een euro – plus een kilogram rijst en 2,3 kg *atta* of bloem. Meestal zijn ze net

voor de lunch klaar. Daarna mogen ze nog voor eigen rekening plukken – vrijwillig overwerk dus. Zijn ze ziek, dan krijgen ze 60 roepies per dag.

Eerst worden de groene theeblaadjes op een raamwerk uitgestrooid voor de *withering* of het semidrogen. Er wordt hete lucht over geblazen, waardoor ze 50 % van hun vochtigheid verliezen. Negen uur duurt deze fase.

Daarna wordt er acht uur lang koude lucht geblazen.

Dan volgt de *rolling*. De halfdorre blaadjes gaan met 50 tot 60 kg tegelijk de machine in. Vijftig minuten lang draait de machine zachtjes rond, zodat de blaadjes netjes opgerold worden zonder te breken. Dit gebeurt 's nachts, omdat elektriciteit dan goedkoper is. Voor de delicate witte thee wordt dit proces niet machinaal, maar met de hand verricht.

In de derde fase, de *fermentatie*, worden de blaadjes op tafels uitgespreid, waarna ventilatoren er warme lucht over blazen. Drie en een half uur lang evolueert hun kleur geleidelijk van groen naar bruin. Voor groene thee wordt deze fase uiteraard overgeslagen.

Uiteindelijk levert dit proces 24 tot 24,5 kg droge blaadjes op voor elke 100 kg verse blaadjes die binnengebracht worden. Ze worden in zakken van 28 tot 30 kg verpakt, en

naar de veiling in Calcutta verzonden. Export naar het buitenland daarentegen gebeurt in kisten.

Meteen is voor ons het ogenblik aangebroken om Darjeeling definitief achter ons te laten. Onze kleine colonne wendt de steven naar het noorden, naar Sikkim meer bepaald.

[Top](#)

Jaak Palmans

© 2015, 2017

Lees het vervolg in (2/5)

[Vaticaan zonder paus](#)